

**Українська пісня – це Божий дар.
Україна упродовж віків зазнала стільки
руйнувань і нищення, що інший народ на
нашому місці зник би як нація. Саме в
пісні безсмертя його духу! З народної пісні
і кобзарської думи народився і піднісся
талент багатьох просвітителів і
національних героїв, і крім звичної зброї,
народ боронився також піснею і думою**

Сьогодні відомо понад 700 тисяч лише записаних народних пісень. А скільки незаписаних!? Кожна епоха породжує свою пісню. У часи національно-визвольних змагань з'явилося також багато пісень-звятиг, а окремі з них стали навіть своєрідними гімнами.

Наприклад, пісня Січових стрільців «Ой у лузі червона калина», а в 40 – 60 роки ХХ ст. – пісня «Гей там, на півночі Волині». Ці та багато інших пісень розлетілися по всій Україні та всіх континентах, куди доля закинула українців. Їх творцями були й тисячі народних співців, імена яких невідомі, крім небагатьох. Але для творця найбільшим визнанням і найбільшим щастям є, якщо народ підхопив його пісню і, передаючи з покоління в покоління, проніс через роки та віки.

Народився і зростав я у доволі співучій родині. Змалечку слухав найрізноманітніші пісні у виконанні моєї бабусі Євгенії, батька Володимира й тітки Галини. Вони разом з іншими сусідами, рідними й друзями співали на всіх ювілеях та гостинах. Закарбувалася в пам'яті пісня:

*Там, під львівським замком,
старий дуб стоїть,*

хист до малювання і поетичного слова. У 1940 році призваний до лав Червоної армії, але через націоналістичні погляди заарештований і засуджений на 10 років ув'язнення. Звільнений німецькими окупаційними військами в 1941 році. Працював у німців перекладачем. Під час одного з боїв втратив ногу. Підлікувавшись, втік з госпіталю, бо німці натрапили на слід патріотів його підпільної організації.

Знову повернувся до Берестовця. Відновив зв'язки з ОУН-УПА, став членом її ідеологічного ядра. Мав друкарську машинку, готував листівки, брошури, гуртував молодь, проводив агітацію серед населення. Як активний член «Просвіти», складав сценарії, писав вірші, покладав їх на музику. Багато його пісень були розповсюджені на Поліссі, стали народними, особливо повстанські.

Енкаведисти невпинно нищили за ним, тому переходив до різних місць, у криївках Хмизополя, Жильжі, Гутвина, в селах Видумка, Соломка та інших. Було декілька випадків, коли його

саме пісня «Там, в лісі, за замком, старий дуб стоїть...», яку він запам'ятав на все життя.

На фотосвітлинці політ'язень Михайло Колодій та керівник краєзнавчого гуртка Олександр Власюк (вчитель історії) під час екскурсії вчителів та учнів Машанської школи в урочище «Старий дуб». Учні дізналися про бій, який тут відбувся 12 квітня 1944 року. В бою загинули три сотенних: «Вихор», «Чайченко» та «Шугай», а також 40 інших вояків УПА.

Батьківські криниці

- Сторінка районного Товариства "Просвіта" -

Пісня - сила українського народу

ми протоптаними стежками Поліського краю. Скільки бруду, неправди вилито на цю бідну, але неповторної краси землю і на її працелюбних синів і дочок...

Де можна прочитати чи знайти в архівах про курінних і сотенних, чотових і ройових як скажімо, Завірюха і Гамалія, Перебендя і Лис, Ярослав і Крук, Круча і Моцак, Незламний і Камінь та про тисячі синів і дочок, які вмирали за волю України в жорстоких бо-

зарських дум і балад, національних і духовних гімнів, гайдамацьких, стрілецьких і повстанських пісень. Саме це вистігане слово у періоди тотальних заборон будь-якого українського друкованого слова тримало й живило націю.

В одному зі сценаріїв виступу хору Рівненської «Просвіти» під керівництвом Лесі Міської-Шевчук записано: «Україна... В одному цьому слові для нас бринить пісня музики, смутку і жаю. Україна – країна трагедії й краси, країна, де найбільше люблять волю і найменше знали її, країна гарячої любові до народу і чорної йому зради, довгої віковичної боротьби за волю. Шлях України позначений високими степовими могилами, руїнами та прекрасними, безіменними, невідомо коли і ким складеними піснями».

На завершення допису – кілька фрагментів поезій Святослава Праска:

Неначе совість – пісня України

Бринить так золотаво у мені,

*І навіває спомини сумні,
Вертає у дитинство жайворине.*

*Вертає у далекі ті літа,
В ті дорогі літа, що не верну-*

станець лежить.

Він лежить, не дише, ліг, не наче спить.

Золоті кучері вітер шевелить.

Звичайно, ні батько, який дуже любив цю пісню, ні я не знали нічого про її автора. І яким було наше здивування, коли з книги Ростислава Ягнича («Село – моя любов, моя печаль», Костопіль, 2007 р.) дізнались, що пісня написана не в Галичині, а в нашому краї. І автор її – Володимир Казнодій, уродженець хутора в урочищі Хінівське, неподалік Старого Берестовця. Лише перший рядок, передаючись з вуст в уста, трохи змінився – потрібно співати: «Там, в лісі, за замком, старий дуб стоїть». Прочитавши книгу, ми дізналися, про який замок і дуб йде мова.

У розділі «Пісенне кредо Володимира Казнодія» Ростислав Ягнич повідомляє: «В одному з номерів часопису Волинь за 1999 рік була вміщена пісня «Сонце гріє, вітер віє, чорнозем чорніє. На тій ниві дідок сивий озимину сіє...». На цю публікацію відгукнулася жителька мікрорайону Хмизи Надія Терещук ось такими словами: «Ми знаємо, хто її автор. Це Казнодій Володимир Максимович, який у 32-річному віці був замордований енкаведистами у Рівненській тюрмі».

З подальшої розповіді Ростислава Ягнича дізнаємося, що Володимир Казнодій належав до формування ОУН-УПА, політреферент, повстанський поет, псевдо «Джміль». До цього навчався в українській Рогатинській гімназії. Потім вступив до Львівського університету. Там познайомився з націоналістичним підпіллям. Через нестатки повернувся до Берестовця. Допомігав батькові та розмальовував церкву, бо мав

талант у живопису, але згодом втрапив. Та все ж вороже кільце навколо «Джмеля» звукувалося. Тому, хто вкаже місце знаходження підпільника, обіцяли викуп. Якщо ж хтось знає про це і змовчить, – каторга на просторах Сибіру. Знайшовся зрадник, котрий видав Володимира. У тюрмі вимагав, щоб слідство вели чини вищого рангу з Києва і тільки на українській мові. На очну ставку із Сибіру привезли раніше заслану матір для впізнання сина.

Зв'язковою «Джмеля» була жителька Нового Берестовця Надія Тарасюк. Її брат Василь Тарасюк допомагав у розповсюдженні листівок у Костополі і малюнків партизанської тематики. Очевидно, Володимир Казнодій мав зв'язок з легендарним Нілом Хасевичем. Також Тарасюк назвав кілька пісень, написаних Володимиром Казнодієм. Це і пісня про повстанця, що лежав під партизанським дубом, повз якого йшла дорога до зруйнованого старовинного замку, і пісні «А в неділю рано ще сонце не сходить. Шугай молоденький по долині ходить...», «Як земля виорють гармати...». Шкода, що, окрім розповідей свідків, нічого не залишилося нащадкам з пісенної творчості повстанського поета-пісняра. Бо коли матір патриота мали відправити на заслання, вона всі документи й рукописи спалила, щоб не потрапили до рук енкаведистів.

У 1995 році Володимир Степанюк був на гостинах у Новому Берестовці в своєї колеги Оксани Мельник, яка охрестила синочка Андрія. Чи міг він тоді подумати, що співає повстанські пісні разом із зв'язковою Володимира Казнодія («Джмеля»), тоді ще живою Надією Оксентіївною Тарасюк? І найбільше запала йому в душу

«Заспіваймо пісні, товариші мої, на журбу ворогам, на радість Вітчизні», – закликає одна з повстанських пісень О. Нижанківського на слова невідомого автора, надрукована в книзі Ірини Міської й Мирослави Міської-Горобець «Ну і що ж, як прийдесть нам вмерти...» (2007). Хтосьна, може, і ці слова написав Володимир Казнодій, як і до багатьох інших повстанських пісень, що увійшли у цю книгу. І дуже шкода, що з кожним роком все менше звучать повстанські й звичайні народні пісні. Про причини цього занепаду вдало написав Іван Сидорчик:

*Споконвіку Полісся співало –
Наче в тім заговорі від хвороби!
Хоча жили, від праценьки
рвало,*

*І достатку того не було.
Та з часів комунізму й ку-
файки,*

*Коли дядька в ярмо запрягли,
Спів отой на горілку і лайку
Помаленьку перевели.
Постаріло село, посвітіло,
Непривітне (хоч в серці –
ясень!),*

*Помілішало і потемніло,
Збайдужіло без рідних пі-
сень.*

*А було ж – Україна співала,
Дивним співом весь світ ча-
рувала...*

Ще зовсім недавно Марія Бонацька (псевдо «Полісянка»), яка згадує свою молодість, що пройшла на Волинському Поліссі, писала: «Знову мандрую тернистими дорогами і вузьки-

ях з поневолювачами різних мастей? Усе це псевдоніми, а справжні імена мало кому відомі. А це ж вони охороняли села і містечка від фашистських нападників та польських найманців, які палили, грабували, вбивали мирних людей у Костопільському, Деражненському, Степанському, Олександрійському районах Рівненщини.

1941 рік. Проголошення України як самостійної держави. Знову замайоріли синьо-жовті прапори. Звятияжно проходять колони українських бійців у формі з тризубцями на кашкетах. Ми, діти, крокуємо за ними, а особливо хлопчачки. У храмах іде богослужіння, люди щиро моляться, радіють. Лунають українські пісні. Незабаром відкрилися школи, гімназії – навчання проводили кваліфіковані й досвідчені вчителі, патріоти України...

Наш український народ ішов до незалежності через утиски, в'язниці й Сибір. Ішов довго, упродовж всієї історії з часів Київської Русі й до наших днів. На цьому тернистому шляху загинула незліченна кількість кращих синів і дочок, які боролися за волю України. Наші поневолювачі, знищуючи високу, але незбагненну їм культуру й духовність, в пріоритетному порядку позбавляли народ його найбільшого скарбу – рідної мови.

Але чим більше нищили і плондрували нашу мову, тим глибше западало в людські душі кожне виспіване слово коб-

*Та живуть пісні! Не вимер-
зли у вічній мерзлоті,
Бо думи не вмирають, як
солдати...*

*Стоїть над нами Україна-
Мати*

*Влюбіві і печалі золотій.
І кобза воскресла і дзвенить...*

*Чи ж може вся душа народу
вмерти?!*

*Чи ж може зрада смертю
пам'ять стерти,*

*Коли ще в Україні є сини!
(«Кобзарі», 1991).*

Доречно згадати групу «Шпильясті Кобзарі» – учасників телешоу «Голос країни», яка неабияк порадувала краян. І дуже приємно, що у складі групи виступає уродженець Нового Берестовця Юрко Миронець – односельчанин Василя Тарасюка, земляк повстанського поета-пісняра Володимира Казнодія.

Гурт «Шпильясті Кобзарі» гармонійно поєднує колорит народної музики з мотивами сучасних пісень, звуки народного інструмента з ритмами танцювальних композицій. У цьому безсмертя української мови і пісні, українського народу! Але варто прислухатися до застереження Святослава Праска:

*Мова – наче звивина у мозку
Вселюдського розуму. Той
цвіт –*

*Що убити, безперечно, мож-
на, Та без звивин – дебелиє світ.
Слово рідне сонцем в душу
сяє,*

*Поки ми еством ще не кро-
ти,*

*І вчорашнє – з нинішнім
вінчає,*

*Щоб коріння роду берегти.
(«Забуга мати», 1985).*

Іван СТЕПАНЮК,
голова Костопільського
районного Товариства
«Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка